

Dostępność stron internetowych i druków urzędowych

Obecnie żyjemy w społeczeństwie informacyjnym, a dostęp do Internetu, czy telefonu komórkowego jest powszechny i trudno sobie wyobrazić życie bez tych udogodnień. Osoby z uszkodzonym narządem wzroku również korzystają z nowoczesnych rozwiązań komunikacyjnych wykorzystując technologie wspomagające (programy powiększające, odczytujące zawartość ekranu, czy też monitory brajlowskie podłączane przewodowo lub bezprzewodowo do komputera lub urządzenia mobilnego). Tym samym wyżej wymienione rozwiązania udostępniają treści na ekranie osobie niewidomej i słabowidzącej.

W latach 90 Internet stał się dobrem powszechnym. Najpierw niektóre ośrodki akademickie, czy instytucje mogły się podłączyć do globalnej sieci, a z czasem ta nowoczesna forma dostępu do informacji stała się obecna w wielu gospodarstwach domowych. Dziś internet jest wszędzie, nawet na urządzeniach mobilnych, dla wielu niewidomych jest to podstawowe źródło informacji.

Dostępność, czy dla wszystkich?

Wraz z rozwojem nowoczesnych technologii, możliwośći urzędów i przeglądarek udoskonala się również projektowanie stron internetowych. Wcześniej stworzenie strony internetowej wymagało wiedzy w zakresie jej przygotowania, ale produkt końcowy nie był tak atrakcyjny – przeważnie był to tekst i uboga grafika. Obecnie zaawansowane oprogramowanie daje różne możliwości twórcom stron internetowych. By przykuć uwagę potencjalnego odbiorcy wiele stron przekazuje informacje w postaci prezentacji multimedialnych lub grafiki. Niestety rozwój tworzenia stron www nie idzie w parze z ich dostępnością, bo treści przedstawione graficznie często nie mają swojej alternatywnej (tekstowej) postaci, czytelnej dla osób z dysfunkcją wzroku. Niektóre serwisy www instalują na swoich stronach mówiące przeglądarki lub mechanizmy odczytujące zawartość strony mówią syntetyczną twierdząc, że w ten sposób udostępniają treści dla osób niewidomych. Jest to mylne przekonanie, bo niewidomy korzysta już z technologii wspomagających, by wejść na stronę i przejrzeć jej zawartość.

By wyjść naprzeciw osobom z różnymi ograniczeniami Konsorcjum W3C (Worldwide Web Consortium) stworzyło Web Content Accessibility Guidelines (WCAG), wiele wskazówek niezbędnych do tworzenia dostępnych stron internetowych dla osób z różnymi dysfunkcjami. Pierwotnie w wersji 1.0 WCAG została zmodyfikowana do wersji 2.0 w 2008 r. i przystosowana do współczesnych wymagań i możliwości programistycznych. Zalecenia do zastosowania WCAG 2.0 pojawiły się w Agendzie Cyfrowej dla Europy oraz w Rozporządzeniu Rady Ministrów z 12.04.2013 r. zobowiązującym podmioty administracji publicznej, by ich strony były stworzone zgodnie z wytycznymi WCAG 2.0.

Co jest dziś?

Badania prowadzone w Polsce i Europie pokazują, że niewiele stron instytucji publicznych i podmiotów prywatnych jest tworzonych zgodnie z ww. standardami dostępności. Wskazują na kilku, kilkunastoprocentowy odsetek dostępnych lub w części dostępnych stron www. Takie podejście twórców stron internetowych powoduje, że wiele osób z różnymi dysfunkcjami ma ograniczony dostęp do informacji. Dlatego też Komisja Europejska zobowiązała podmioty administracji publicznej oraz instytucje oferujące usługi powszechne do stworzenia dostępnych swoich serwisów do 2015 r.

Czym jest dostępność i jak to można zrobić?

Na dostępnej stronie zamieszczone treści i funkcje zaprezentowane są w sposób czytelny i zrozumiały. Dostępny serwis www powinien również umożliwiać interaktywne użytkowanie serwisu jak np. wyszukiwanie danych informacji, dokonywanie zakupów, zamawianie i rezerwacja biletów wycieczek itp. Kolejną kwestią ułatwiającą nawigację po stronie jest jej uporządkowanie np. ustawienie odpowiednich nagłówków, zgrupowanie kilku elementów w listę, by niewidomy za pomocą dostępnych skrótów

klawiaturowych mógł szybko poruszać się po stronie nie czytając całej jej zawartości. Innym rozwiązaniem jest właściwe opisanie linków i materiałów wizualnych, by niewidomy użytkownik wiedział, co przedstawia obiekt znajdujący się na stronie lub pod danym linkiem. Dla osób słabowidzących ważna jest możliwość dobierania odpowiednich czcionek lub zmiana kontrastu. Również podstawowa wersja strony powinna być kontrastowa. Jedną z publikacji na temat stron internetowych przedstawia przykład, gdzie pole wyszukiwarki było oznaczone kolorem szarym na białym tle. O ile widzący nie będzie miał większych problemów ze znalezieniem takiego pola, słabowidzący użytkownik, nawet przy wsparciu programu powiększającego napotka poważne trudności.

W tym miejscu warto również wspomnieć o drukach urzędowych, które nie są dostępne dla osób niewidomych. Po pierwsze wiele formalności trzeba załatwiać w formie papierowej co uniemożliwia samodzielne wypełnienie np. druku na wysłanie listu poleconego na pocztę przez osobę niewidomą. Z drugiej strony niewiele podmiotów zapewnia możliwość składania wniosków on-line, a nawet gdy już strona działa to nie jest ona stworzona zgodnie ze standardami dostępnymi. Po trzecie wiele formularzy i wniosków, nawet na stronach dla osób niepełnosprawnych jest stworzona w sposób utrudniający lub uniemożliwiający ich samodzielne wypełnienie przez niewidomą osobę.

Co dalej?

Niewidomi i słabowidzący od lat borykają się z różnymi „udogodnieniami”, które utrudniają nawigację po stronie. Mimo wielu ograniczeń i mody na niedostępność osoby z dysfunkcją wzroku często wykorzystują Internet jako główne źródło informacji. Trzeba mieć nadzieję, że wymagane prawem rozwiązania zostaną wdrożone na stronach instytucji publicznych, a w ślad za nimi pójdą serwisy komercyjne, przecież Internet jest dla wszystkich.

Sugerowana literatura:

KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU REGIONÓW Europejska agenda cyfrowa, Bruksela, dnia 26.8.2010, s.30

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW z dnia 12 kwietnia 2012 r. w sprawie Krajowych Ram Interoperacyjności, minimalnych wymagań dla rejestrów publicznych i wymiany informacji w postaci elektronicznej oraz minimalnych wymagań dla systemów teleinformatycznych. Na podstawie art. 18 ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz. U. Nr 64, poz. 565, z późn. zm., Warszawa, dnia 16 maja 2012 r. Poz. 526

Artur Marcinkowski, Przemysław Marcinkowski “WCAG 2.0 Podręcznik Dobrych Praktyk”. Fundacja Widzialni, 2012

Web Content Accessibility Guidelines 1.0 W3C Recommendation
5-May-1999; <http://www.w3.org/TR/WCAG10/>

Web Content Accessibility Guidelines (WCAG) 2.0 W3C Recommendation 11 December
2008; <http://www.w3.org/TR/WCAG/>

Rafał Kanarek

Polski Związek Niewidomych

Instytut Tyflogiczny